

سرمقاله

روزگار نگران کننده بنگاه‌ها
و تشکلهای بخش خصوصی

سید احمد بحق

رئیس انجمن واردکنندگان برنج ایران
عضو هیأت نمایندگان اتاق بازرگانی ایران

اقتصاد ایران از پس قریب به یک دهه تحریم و مشکلاتی چون تورم و رکود، روزهای سختی را پشت سر می‌گذارد که تبعات آن بر دوش بنگاه‌های اقتصادی سنگینی می‌کند.

رکود تولید و تجارت، افزایش هزینه‌های بنگاه‌داری و برجا ماندن بخش زیادی از موانع دست و پاگیر تحریم‌ها موجب شده تا بسیاری از بنگاه‌ها به حالت تعطیل و نیمه تعطیل درآمده و یا با حداقل سود به فعالیت خود ادامه دهند. در چنین شرایطی آستانه تحمل فعالان اقتصادی کاهش یافته و بعضاً در برابر ناملایمت یا به قانون بی‌اعتنا شده و یا عرف بازار را فراموش می‌کنند که نتیجه آن جز آشفته‌گی بازار و برهم ریختن فضای رقابتی نیست.

گسترش این نوع رفتار موجب خواهد شد تا در مدتی نه چندان طولانی بازار کشور شفافیت خود را از دست داده و شرایط برای فعالیت‌های غیرقانونی محیا شود، اتفاقی که تبعات آن گریبان همه اقتصاد کشور را خواهد گرفت.

یکی از نتایج نامبارک این اتفاق تضعیف و در مرحله بعد نابودی همه بنیان‌ها و نهادهای اقتصادی بخش خصوصی است که دستاورد و میراث ارزشمند چند صد سال فعالیت بازار برمحور اخلاق و بستر مردم‌داری است.

در چنین شرایطی فعالان بخش خصوصی باید تلاش کنند تا با محوریت تشکلهای و نهادهای بخش خصوصی شرایطی را فراهم کنند که تمامی بنگاه‌های اقتصادی و همچنین نهادهای این بخش دوام و بقای خود را حفظ کنند.

نهادهایی که تلاش کرده‌اند در اقتصادی که ۸۰ درصد تملک و کمتر از ۲۰ درصد اشتغال آن در اختیار دولت است، از حقوق و منافع بخش خصوصی حمایت کرده و صدای رسای این بخش باشند.

اگرچه ممکن است برخی بتوانند با استفاده از فرصت‌هایی که به هر دلیلی فراهم می‌شود، مسیر خود را از دیگر بنگاه‌ها جدا کرده و در شرایطی که دیگران برای حداقل‌ها تلاش می‌کنند، دسترسی به حداکثرها برایشان سهل باشد، اما نباید فراموش کرد که با متوقف شدن هر یک از بنگاه‌های بخش خصوصی، سهم این اقلیت از قبل کمتر خواهد شد.

آنچه مسلم است در آینده قابل تصور پیش رویی که بخشی از بنگاه‌های بخش خصوصی حذف شده‌اند، باقی مانده بنگاه‌ها، هرچند توانمند، امکان رقابت با فعالیت‌های غیرقانونی را نداشته و با متزلزل شدن پایه‌های تشکلهای، صدایی برای دفاع از حق و حقوقشان باقی نخواهد ماند.

در مجمع عمومی سالانه

انجمن واردکنندگان برنج ایران مطرح شد:

سه سال تلاش

برای رسیدن به وحدت صنف

نگاهی مقایسه‌ای به وضعیت
تولید و تجارت برنج
در ایران و هندوستان

۱۲

افزایش سرانه مصرف برنج
طی ۵۰ سال
روند صعودی تولید، واردات و
مصرف برنج طی نیم قرن گذشته

۶

تبصره‌هایی که اصل قانون را
نقض می‌کنندتجارت مخرب
در زمان ممنوعیت واردات برنج

۲۱

تبصره‌هایی که اصل قانون را نقض می‌کنند

تجارت مخرب در زمان ممنوعیت واردات برنج

بازار برنج طی نیم دهه گذشته دستخوش فراز و نشیب‌های زیادی بوده و سهم برنج‌های وارداتی از مشکلات و معضلات گاه و بیگاه اگر بیشتر از تولیدات داخلی نباشد، کمتر هم نیست. از فعالان غیرقانونی بازار تا تصمیمات آنی و لحظه‌ای که برای ورود یا توقف واردات اتخاذ می‌شود؛ از شایعه آلودگی و تولید برنج از مواد نفتی تا ارزش گذاری غیرواقعی در گمرکات و بالاخره دستورالعمل ممنوعیت چند ماهه واردات تا تعریف مبادی ورودی جدید در ماه‌های ممنوعه، تنها بخشی از مجموعه مشکلاتی است که واردکنندگان دومین غذای مردم ایران با آن روبرو هستند. در حالی که بسیاری از محصولات کشاورزی و مواد غذایی اصلی و فرعی مصرف‌کنندگان ایرانی دارای آمار و اطلاعات بوده و میزان تولید و مصرف آنها مشخص است اما به هر دلیلی این مهم برای برنج اتفاق نیفتاده و از نهادهای مسئول تا کارشناسان باریط و بی‌ربط اعداد و ارقام متفاوتی را در خصوص میزان تولید و سرانه مصرف اعلام می‌کنند که تفاوت و انحراف نمودار آماری آن عجیب و غیرمنطقی است. نبود آمار موجب شده تا مدیران سیاست‌گذار در این حوزه، هریک براساس اعتماد به یک منبع آماری و لحاظ کردن نظر شخصی، تصمیماتی را اتخاذ کنند که در مقطعی به واردات بی‌رویه و انباشت برنج در انبارها منتهی شود و در زمانی دیگر به دلیل کاهش واردات و ایجاد فاصله میان عرضه و تقاضا، قاچاق برنج به داخل کشور مقرون به صرفه شود.

متأسفانه یکی از واقعیت‌هایی که پس از حدود ۵ سال آزمون خطا در مدیریت واردات برنج از سوی سیاستگذاران این حوزه پذیرفته نشده است، تفکیک بازار برنج داخلی و وارداتی است، به گونه‌ای که گویا برنج ایرانی و خارجی دو کالای کاملاً متفاوت هستند و تغییرات بازار یکی هیچ اثری بر بازار دیگری ندارد، چنانکه با تغییر قیمت یا برهم خوردن توازن عرضه و تقاضا در بازار هر یک، بازار آن دیگری با تغییر جدی روبرو نمی‌شود.

مستند این ادعا اتفاقاتی است که از پایان فصل برداشت سال ۹۴ رقم خورد و در شرایطی که میزان تولید حدود ۲ میلیون تن اعلام شده بود، با گذشت یک ماه یعنی اواسط دی‌ماه قیمت برنج ایرانی روندی صعودی را آغاز کرد و تا تیرماه سال ۹۵ یعنی یک ماه مانده به آغاز فصل برداشت جدید قیمت برنج ایرانی از میانگین ۶ هزار تومان در زمستان سال ۹۴ به میانگین ۱۲ هزار تومان در تابستان سال ۹۵ رسید و این در حالی بود که قیمت برنج وارداتی در این مدت تغییر ملموس و جدی نداشت و حتی در برخی انواع برنج‌های وارداتی به دلیل کاهش قیمت‌ها در بازار جهانی، شاهد افت قیمت بودیم. مقاومت مسئولان نهادهای دولتی ذیربط در برابر این واقعیت، دستاویزی شده برای منفعت طلبی عده‌ای تا با شایعه پردازی و بزرگنمایی مشکلات بازار برنج داخلی یا وارداتی، بازار محصول دیگر را به نفع خود مدیریت کنند. در این خصوص می‌توان به جوسازی‌هایی که در آستانه برداشت محصول داخلی ظاهراً علیه برنج وارداتی شکل می‌گیرد اشاره کرد. منفعت‌طلبان برای اینکه بتوانند حاصل زحمت شالیکاران را به حداقل قیمت خریداری کنند با برنامه‌ریزی مشخص از چند هفته مانده به آغاز فصل برداشت، مدعی واردات بی‌رویه برنج خارجی و اشباع شدن بازارها می‌شوند و نتیجه‌گیری می‌کنند که با این شرایط محصول کشاورزان روی دستشان خواهد ماند. نتیجه این پروژه تخریب‌کننده، نگرانی کشاورزان و دستپاچگی ایشان برای فروش محصول است، یعنی همان هدفی که منفعت‌طلبان دنبال می‌کنند و در نهایت موفق می‌شوند کیفی‌ترین محصول را به نازل‌ترین قیمت واگذار کنند.

یکی از تصمیمات عجیبی که حاصل این باور اشتباه است و در چند سال اخیر برای واردات برنج اتخاذ شده، ممنوعیت واردات در زمان برداشت داخلی است، ممنوعیتی که تنها مشمول حال تجار و بازرگانان شده، کالای ملوانی و تعاونی‌های مرزنشین از آن مستثنا هستند و در شرایطی که شرکت‌های بزرگ صاحب برنج‌ها باز یگران اصلی بازار برنج هستند مجبور به تمکین از این تصمیم هستند، دو معبر ورودی مذکور فرصت را فراهم کرده تا واردات با

آنچه تجار باید بدانند

اهمیت تشکله‌ها در اقتصاد کشور

اگرچه می‌توان در اسناد تاریخی کشور نشانه‌هایی از شکل‌گیری تشکله‌های اقتصادی به عنوان یکی از اولین سازمان‌های مردم‌نهاد را جستجو کرد، اما در گذر سال‌ها از جایگاه و اعتبار تشکله‌های اقتصادی کاسته شد تا اینکه از ابتدای دهه ۸۰ و تکلیفی که مقامات ارشد نظام برای احیاء بخش خصوصی تعیین کردند، بار دیگر تشکله‌های اقتصادی مورد توجه قرار گرفتند.

در نگاهی به قوانین بالادستی که در حوزه اقتصاد تدوین شده‌اند، تأکید ویژه‌ای بر استفاده از ظرفیت تشکله‌ها شده است که از تبلور آن را می‌توان در قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار مشاهده کرد.

چنانکه در قالب مواد این قانون، قانونگذار بر اهمیت جایگاه تشکله‌ها و استفاده از ظرفیت آنها تأکید کرده است. در ماده ۳ این قانون چنین آمده است، دستگاه‌های اجرایی مکلفند هنگام تدوین یا اصلاح مقررات، بخشنامه‌ها و رویه‌های اجرایی، نظر تشکله‌های اقتصادی ذیربط را استعلام کنند و مورد توجه قرار دهند.

در بخش دیگری از این قانون در بندهای ماده ۱۱ آنجا که وظایف شورای گفتگو را تشریح می‌کند، استماع نظرات و پیشنهادها نمایندگان اصناف یا تشکله‌های اقتصادی سراسری با حضور رئیس شورای اصناف کشور و با حسب مورد رؤسای این تشکله‌ها در جلسات شورا و ارائه خواسته‌ها، پیشنهادها و تذکرات متقابل مسؤولان دستگاه‌های اجرایی و نمایندگان تشکله‌های بخش‌های خصوصی و تعاونی و بحث و بررسی و اقصاع و تفاهم درباره خواسته‌های مذکور را به عنوان یکی از تکالیف این شورا تعیین کرده است.

همچنین در ماده ۱۲ چنین آمده که تشکله‌های اقتصادی سراسری می‌توانند درخواست‌های خود را برای اصلاح قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و رویه‌های اجرایی محل کسب و کار، به همراه استدلال فنی و حقوقی مربوطه به دبیرخانه شورای گفتگو ارسال و درخواست خود را پیگیری کنند. در صورت مخالفت شورای گفتگو و گویا درخواست ارسال شده، دبیرخانه شورا موظف است دلایل مخالفت با درخواست مربوطه را به طور کتبی به تشکله ذیربط اطلاع دهد.

با نگاهی به ظرفیت‌هایی که قانون برای تشکله‌ها تعیین کرده، می‌توان به اهمیت جایگاه این بخش از اقتصاد کشور و نقش تعیین‌کننده‌ای که در سال‌های نه چندان دور برعهده خواهند گرفت پی‌برد.

اما آنچه بیش از تدوین این قوانین اهمیت دارد، باور و اعتقاد فعالان اقتصاد به اهمیت تشکله‌هایی است که بعضاً عضویت در آنها را بی‌اثر دانسته و یا در صورت عضویت حداقل همکاری و ارتباط را دارند و این در حالی است که هم‌اکنون نیز می‌توان نمونه‌های متعددی از تشکله‌های اقتصادی را مثال زد که به واسطه حمایت و پشتیبانی اعضاء به رکنی اثرگذار در حوزه تخصصی خود تبدیل شده‌اند.

متأسفانه یکی از واقعیت‌هایی که پس از حدود ۵ سال آزمون خطا در مدیریت واردات برنج از سوی سیاستگذاران این حوزه پذیرفته نشده است، تفکیک بازار برنج داخلی و وارداتی است

واردات برنج فعالیت می‌کنند، تجار صاحب‌نام و برندی که اعتبار بسیاری از آنها بین‌المللی بوده و در شرایط سختی چون دوران تحریم‌های یک سویه و ظالمانه اجازه ندادند بازار کشور با کمبود دومین ماده غذایی پرمصرف روبرو شود. آنچه مسلم است تجاری که سال‌ها به طور قانونی و رسمی فعالیت کرده و اعتبار و احترامی ویژه دارند، حاضر به واردات برنج از مسیرهای غیرقانونی و غیراصولی نمی‌شوند و با احترام به قانون از شرایط ایجاد شده تمکین و در زمان ممنوعیت واردات، فعالیت خود را متوقف می‌کنند.

حال آنکه گروهی منفعت‌طلب بدون توجه به قانون اقدام به واردات برنج‌هایی می‌کنند که نه سلامت و مرغوبیت آنها تأیید شده و نه برای واردات آنها حقوق و عوارض گمرکی که موجب افزایش قیمت تمام شده می‌شود، پرداخت کرده‌اند.

این روند از یک سو به فضای رقابتی بازار آسیب زده و از طرفی محصول بی‌کیفیت به اعتماد مصرف‌کننده آسیب می‌زند که هزینه آنرا فعالان اقتصادی می‌پردازند که از قانون تمکین کرده‌اند. این در حالی است که وزارت جهادکشاورزی به عنوان متولی این حوزه می‌توانست همچون گذشته از ابزار تعرفه استفاده کرده و به جای ممنوعیت فصلی، تعرفه فصلی را اعمال کند به صورتیکه در زمان برداشت محصول داخلی، تعرفه واردات به میزانی مشخص افزایش یابد.

با این تفاسیر باید اذعان داشت که روزه‌های موجود باعث شده تا دستورالعمل ممنوعیت واردات در زمان برداشت محصول برنج داخلی، بی‌اثر شده و تبعات منفی آن به اقتصاد و سلامت بازار و خانواده‌ها آسیب بزند و تنها راه حل مقابله با این چالش جدی، حذف موارد استثناء و شرایط ویژه‌ای است که به عنوان تبصره و ضمیمه با این قانون همراه شده‌است، اما اصل قانون را زیر سؤال برده‌است.

از سویی باید به این نکته نیز توجه داشت که با وجود این شرایط و رقیبی چون شرکت بازرگانی دولتی که بدون پرداخت مابه‌التفاوت اقدام به واردات برنج می‌کند، واردکنندگان برنج تا چه زمانی می‌توانند با این شرایط به فعالیت خود ادامه دهند. قطعاً سخت شدن شرایط موجب می‌شود گروهی از تجار از این فعالیت اقتصادی خارج و گروهی دیگر به رغم میل و خواسته خود و سیاست‌های مدونی که الگوی فعالیت خود قرار داده‌اند از مسیر قانون خارج و به فعالیت در بسترهای غیرقانونی رو بیاورند که اگر این رفتار فراگیر شود اصلاح آن کاری سخت خواهد بود.

واردات، حجم قابل توجهی برنج وارد کشور شود. مضاف بر اینکه با بررسی دو مورد اول و مقایسه ضوابطی که برای آنها تعیین شده با شرطی که برای واردات از مناطق آزاد گذاشته شده، مشخص می‌شود که این شرط گذاری چندان سختگیرانه نیست.

براساس تصمیمات قبلی واردات برنج توسط تعاونی‌های مرزنشین با این هدف مجوز گرفت که این تعاونی‌ها برنج مورد نیاز اعضای خود را وارد کنند. شرایطی که تقریباً برای کالای ملوانی نیز صادق است و ملوانان اجازه دارند هر سال مقداری برنج برای مصرف خود وارد کنند و از آنجاییکه در هر دو مورد هدف کمک به معیشت خانواده‌ها است، تعرفه و عوارض گمرکی قابل توجهی برای آنها در نظر گرفته نشده‌است. اما متأسفانه امتیازهای در نظر گرفته شده مورد سوءاستفاده برخی منفعت‌طلبان قرار می‌گیرد، مبنی بر اینکه با پرداخت مبلغی ناچیز واردات برنج از این مسیرها را در اختیار گرفته، برنج وارد شده را تجمیع و برای عرضه در بازار خرده فروشی به مناطق دیگر کشور منتقل می‌کنند. آنچه در این جریان اتفاق می‌افتد آسیب‌های جدی است که متوجه بخش‌های مختلف اعم از تولیدکننده، مصرف‌کننده، دولت و تجار واردکننده برنج می‌شود. در خصوص تولیدکننده، اگر فرض سیاست اتخاذ شده برای ممنوع کردن واردات در زمان برداشت داخلی بر این است که واردات واقعاً به تولید آسیب می‌زند، حجم قابل توجهی از برنج که از این طریق وارد می‌شود، قطعاً این هدف سیاست‌گذاران را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در شرایطی که در چند سال اخیر واردات برنج تحت تمهیدات و نظارت‌های جدی بهداشتی انجام می‌گیرد و همه این تدابیر برای حفظ سلامت مصرف‌کنندگان است، محصولاتی که تحت شرایط مذکور و با کمترین نظارت بهداشتی وارد می‌شود، این هدف را نیز نقض می‌کند. بنابراین آخرین تصمیم کمیسیون ماده یک دولت، تعرفه واردات برنج ۴۰ درصد به اضافه ۵ هزار ریال مابه‌التفاوت برای هر کیلو تعیین شده‌است، در حالیکه آنچه به عنوان مصرف شخصی توسط تعاونی مرزنشینان و کالای ملوانی وارد کشور می‌شود از پرداخت حقوق گمرکی معاف است. باتوجه به اینکه میزان برنج وارد شده از مسیرهای مذکور تا ۳۰ درصد کل واردات برنج کشور تخمین زده می‌شود، این روند دولت را از رقم قابل توجهی درآمد گمرکی محروم می‌کند. گروه چهارمی که از این اتفاق آسیب می‌بینند، بازرگانانی هستند که در حوزه

کمترین نظارت و کنترل توسط فعالان خرده پا ادامه داشته باشد و متأسفانه برخی افراد منفعت طلب از این امکان به نفع خود استفاده کرده و محصولاتی را با حداقل کیفیت و مرغوبیت وارد و به بازار برنج آسیب بزنند. مضاف بر اینکه این روند مشکلات متعددی برای واردکنندگان ایجاد می‌کند و اشتغال هزاران نیروی کاری که در این بخش فعال هستند را تهدید می‌کند. در دوران طولانی ممنوعیت برخی بنگاه‌ها تعداد زیادی از نیروی کار خود را اخراج می‌کنند و گروه دیگر هزینه سنگینی را برای حفظ اشتغال این افراد متحمل می‌شوند. از ابتدای سال ۹۵ انجمن واردکنندگان برنج ایران تلاش کرد با مذاکره و رأی‌زنی سیاست‌گذاران را قانع کند تا اگر قرار است چون سه سال گذشته واردات برنج در زمان برداشت داخلی متوقف شود این تصمیم مشمول تمامی مبادی ورودی شده و واردات به صورت کالای ملوانی و تعاونی‌های مرزنشین نیز در این مدت متوقف شود. با اتخاذ این تصمیم علاوه بر صیانت از سلامت بازار، این امکان فراهم می‌شد تا پس از سال‌ها یکی از بزرگترین خلاءهای موجود یعنی نبود آماری دقیق و قابل استناد از میزان واردات رفع شود و شرایطی فراهم شود تا از سال‌های بعد دولت و بخش خصوصی با استناد به آمار موجود و برآورد میزان تولید، نیاز واقعی کشور به برنج را برآورد کرده و براساس آن واردات را مدیریت کنند. در شرایطی که تقریباً همه چیز برای تحقق این امر فراهم بود، چند روز پیش از اول مرداد، زمان اعمال ممنوعیت واردات برنج، با اتخاذ تصمیمات جدید، تمامی تدابیر اندیشیده شده از دست رفت و نه تنها واردات برنج توسط تعاونی‌های مرزنشین و کالای ملوانی ممنوع نشد که مناطق آزاد نیز به عنوان سومین مبداء ورود برنج مجوز دریافت کردند. این موضوع با یک شرط تصویب شد، به این مضمون که واردکنندگان مشروط به ایجاد ارزش افزوده می‌توانند از مناطق آزاد برنج وارد کنند. باتوجه به نوع و نحوه واردات برنج به کشور، ارزش افزوده مورد نظر قانون‌گذار محدود به بسته‌بندی می‌شود و واردکننده با رعایت این شرط می‌تواند از مناطق آزاد برنج وارد سرزمین اصلی کند. نکته قابل تأمل اینکه، تعرفه گمرکی تعیین شده برای واردات برنج از مناطق آزاد در زمان ممنوعیت واردات به نحوی تعیین شد که از آنچه در طول سال پرداخت می‌شود یعنی تعرفه ۴۰ درصدی، کمتر است. با این تصمیم، مناطق آزاد نیز به دو گزینه قبلی یعنی تعاونی‌های مرزنشین و کالای ملوانی اضافه شده و شرایطی را فراهم می‌آورند که در زمان ممنوعیت

برنج بعد از گندم و ذرت از غلات پرمصرف کشورهای جهان است، که رونق بازار این محصول موجب شده تا برخی کشورها از جمله ایالات متحده آمریکا بیش از آنکه تولید یا مصرف کننده این محصول باشد، در تجارت این محصول سرمایه گذاری کند.

نشریه انجمن واردکنندگان برنج ایران در ادامه بررسی وضعیت بازار برنج کشورهای مختلف، در این شماره بازار برنج آمریکا را مورد توجه قرارداده است. از ویژگی‌های بازار برنج کشور آمریکا باید به این موضوع اشاره کرد که به رغم اینکه تولید برنج این کشور کمتر از تقاضای بازار داخلی است، اما نام این کشور در فهرست صادرکنندگان برنج قرار دارد و قریب به ۱۰ درصد تجارت جهانی این محصول را در اختیار گرفته است.

در اختیار داشتن ۱۰ درصد تجارت با ۲ درصد تولید

تلاش آمریکا برای نقش آفرینی در بازار برنج جهان

آمریکا به همراه پنج کشور آسیایی تایلند، ویتنام، پاکستان، هند و چین در مجموع بیش از چهار پنجم حجم کل صادرات برنج جهان را در اختیار دارند.

ایالات متحده آمریکا با تولید کمتر از ۲ درصد و سهم ۱۰ درصدی از تجارت جهانی برنج، در بازار این محصول به گونه‌ای نقش آفرینی کرده که به عنوان یک تامین کننده قابل اعتماد، برنج مورد نیاز کشورهای واردکننده را با کیفیت بالا و در انواع مختلف برنج‌های دانه بلند، متوسط و کوتاه تأمین می‌کند.

صادرات برنج اهمیت زیادی در تولید و تجارت برنج آمریکا دارد و نیمی از محصول برنج این کشور در بازارهای جهانی عرضه می‌شود.

از سویی واردات برنج در ایالات متحده در ۲۵ سال گذشته روندی رو به رشد داشته و از حدود ۴ درصد سهم بازار در نیمه دوم دهه ۸۰ میلادی به بیش از ۱۵ درصد در سال ۲۰۰۸ و حدود ۲۰ درصد در سال ۲۰۱۵ رسیده است. در نگاهی به مبادی صادرکننده و نوع محصولات صادرشده به آمریکا، کشورهای تایلند با برنج یاسمین و هند و پاکستان با برنج باسماطی بیشترین سهم از واردات برنج ایالات متحده را به خود اختصاص داده‌اند و لازم به توضیح است که این دو نوع برنج در رده برنج‌های معطر و باکیفیت جهان قرار می‌گیرند.

صادرات برنج ایالات متحده

صادرات برنج آمریکا شامل برنج با سبوس، برنج نیم‌پخت (parboiled rice)، برنج قهوه‌ای، برنج نیم‌دانه و فرآورده‌های دیگر این محصول است. ایالات متحده آمریکا تنها صادرکننده عمده برنج با سبوس است و دیگر کشورها به منظور حمایت از صنایع داخلی خود از صدور برنج با سبوس خودداری کرده و عمده صادراتشان برنج فراوری شده است. بزرگترین مقاصد صادراتی این کشور، مکزیک و منطقه آمریکای مرکزی است که در ۱۵ سال گذشته سهم خود از بازار برنج این کشورها را بطور قابل توجهی افزایش داده است. تا جاییکه بازار هدف نیمی از برنج صادراتی آمریکا مکزیک و منطقه آمریکای مرکزی است و نیم دیگر به کشورهای شمال شرق آسیا، حوزه دریای کارائیب، خاورمیانه، کانادا، اتحادیه اروپا و کشورهای جنوب صحرای آفریقا صادر می‌شود.

کشورهای جنوب صحرای آفریقا یکی از بزرگترین مناطق واردکننده برنج در جهان هستند که بخش عمده‌ای از نیازشان را از برنج‌های ارزان قیمت تولید شده در شرق آسیا تأمین می‌کنند.

این در حالی است که کشورهای این منطقه بزرگترین مقصد محموله‌های کمک‌های غذایی آمریکا از جمله برنج هستند که این اتفاق موجب شده بازار این منطقه به یکی از مقاصد صادراتی برنج آمریکا تبدیل شود.

در حالیکه که خاورمیانه از جمله کشورهایی چون ایران، عراق و عربستان سعودی از بزرگترین خریداران برنج جهان هستند و این منطقه در رتبه‌های دوم یا سوم بزرگترین بازار جهانی واردات برنج

بازار برنج خود را در اختیار صادرکنندگان آمریکایی قرارداد و همچنین در جریان مذاکرات دور اروگوئه سازمان تجارت جهانی ژاپن و کره جنوبی برای تجارت برنج با آمریکا به توافقاتی رسیدند، تا جاییکه در آن مقطع زمانی شمال شرق آسیا به یکی از بزرگترین بازارهای پایدار صادرات برنج ایالات متحده تبدیل شد.

همچنین موافقتنامه تجارت آزاد آمریکای شمالی توانست اثر قابل توجهی بر تولید و تجارت برنج میان آمریکا و مکزیک بگذارد، چراکه تا پیش از دهه ۹۰ مکزیک در میان کشورهای منطقه کمترین سرانه مصرف برنج را داشت و سالانه مقدار کمی برنج از کشورهای شرق آسیا وارد می‌کرد و افزایش سرانه مصرف فرصتی بود تا به یکی از مقاصد اصلی صادرات برنج آمریکا تبدیل شود.

با ورود آمریکا به بازار جهانی برنج، رقابتی جدی با صادرکنندگان آسیایی خصوصاً تایلند به عنوان بزرگترین صادرکننده جهان جریان گرفت و در بسیاری بازارها نیز تجار این کشور باید با رقبایی از کشورهای ویتنام، پاکستان، هند و چین رقابت می‌کردند، چرا که آمریکا و این پنج کشور آسیایی در مجموع بیش از چهار پنجم حجم کل صادرات برنج جهان را در اختیار دارند.

واردات برنج به آمریکا

در دهه‌های اخیر واردات برنج به ایالات متحده افزایش یافته و بیشترین رشد تقاضا برای انواع برنج‌های معطر بوده است که بخش قابل توجهی از آن به دلیل گسترش جمعیت گروه‌های قومی مصرف‌کننده برنج متأثر از مهاجرت و زاد و ولد اقوام مختلف کشورهای آسیایی و آمریکای مرکزی و لاتین ایجاد شده است.

در رتبه اول برنج‌هایی که توسط آمریکا وارد می‌شود، برنج باسماطی از کشورهای هند و پاکستان و یاسمین از کشور تایلند قرار دارد و تولید اینگونه برنج به تازگی مورد توجه کشاورزان آمریکایی نیز قرار گرفته است. از این رو پیش‌بینی می‌شود روند افزایشی واردات برنج‌های معطر تا مادامی که تولید این نوع محصول در داخل کشور آمریکا افزایش یابد، ادامه داشته باشد.

قراری گیرد، اما ایالات متحده آمریکا طی دو دهه گذشته به میزان قابل توجهی سهم خود از بازار این منطقه را از دست داده است، که دلیل اصلی آن رقابت جدی با صادرکنندگان آسیایی برنج به ویژه تایلند و هند است.

اتحادیه اروپا یکی از واردکنندگان اصلی برنج‌های دانه بلند قهوه‌ای از آمریکا است که این نوع برنج پس از فراوری نهایی توسط کشتی به کشورهای قاره سبز حمل می‌شود.

یکی از امتیازات عرضه برنج قهوه‌ای به بازار اروپا، تعرفه پایین آن نسبت به برنج سفید و دیگر فرآورده‌های این محصول است.

در واقع ساختار تعرفه‌گذاری در اتحادیه اروپا به گونه‌ای است که بازاری کاملاً رقابتی را پیش روی صادرکنندگان آمریکایی و آسیایی برنج قرار داده است. صادرات ایالات متحده به اتحادیه اروپا در سال ۲۰۰۶ به دلیل وجود مقداری برنج‌های تراریخته در محموله‌های صادراتی با مشکلاتی جدی روبرو و موجب شد تا سهم آمریکا از بازار این منطقه به میزان قابل توجهی کاهش یابد.

پس از این اتفاق در صنعت برنج آمریکا، برای احیاء اعتماد و اطمینان عمومی مصرف‌کنندگان داخلی و کشورهای واردکننده، اقدامات اصلاحی قابل توجهی انجام شد و نتایج آن در اختیار مصرف‌کنندگان در بازارهای داخلی و خارجی این کشور قرار گرفت.

از سال‌های ابتدای دهه ۹۰، به واسطه موافقتنامه‌های تجاری منعقد شده در قالب سازمان تجارت جهانی (WTO) و موافقتنامه تجارت آزاد آمریکای شمالی (نفتا) صادرات برنج ایالات متحده به بازار جهانی به میزان قابل توجهی افزایش یافت. در این راستا در سال ۲۰۰۲، تایوان بخشی از

افزایش سرانه مصرف برنج طی ۵۰ سال

رشد صعودی تولید، واردات و مصرف برنج طی نیم قرن گذشته

این تجربه زمان زیادی طول نکشید و دو سال بعد واردات برنج به حدود ۲۸۰ هزار تن رسید و در سال ۱۳۵۶ جهش دیگری در واردات برنج تجربه شد و با افزایش دو برابری به ۵۹۰ هزار تن رسید.

طی سال‌های بعد شاهد نوسان در میزان واردات بودم تا اینکه بار دیگر در سال ۱۳۶۸ رشد جدی دیگری در واردات برنج ثبت شد و در این سال حدود ۸۰۰ هزار تن برنج وارد کشور شد و در حالیکه در سال‌های بعد هم تقریباً روند واردات افزایشی بود، سال ۱۳۷۴ بار دیگر با رشد ناگهانی برنج همراه شد و میزان واردات به یک میلیون و ۵۰۰ هزار تن رسید که البته تا به امروز جهش حدود ۹۰ درصدی دیگر تکرار نشده است و در سال‌های اخیر میزان واردات برنج به یک ثبات نسبی رسید و به استثنای سال ۱۳۹۲، سالانه حدود یک میلیون و ۳۰۰ تا یک میلیون و ۵۰۰ هزار تن برنج وارد کشور شده است.

مصرف سرانه ۴۳.۵ کیلوگرمی

با بررسی اعداد و ارقام و با توجه به میزان جمعیت کشور مشخص می‌شود که مصرف سرانه برنج طی ۵۰ سال گذشته با رشد چشمگیری همراه بوده است، چنانکه حدود ۵۰ سال پیش مصرف سرانه برنج در کشور حدود ۲۴ کیلوگرم بوده و در روندی صعودی در سال‌های اخیر به بیش از ۴۳.۵ کیلوگرم رسیده است. این در حالی است که وزارت جهاد کشاورزی سرانه مصرف برنج کشور را ۳۶ تا ۳۸ کیلوگرم در سال اعلام کرده و وزارت صنعت، معدن و تجارت معتقد است که سرانه مصرف برنج در کشور عددی بین ۴۰ تا ۴۳.۵ کیلوگرم است.

نکته قابل توجه اینک در یک دهه گذشته علاوه بر واردات قانونی، از مسیر قاچاق نیز برنج وارد کشور شده که به این معنی است که عدد ۴۳ کیلوگرم را می‌توان به عنوان حداقل سرانه مصرف در نظر گرفت.

ناپایداری تولید برنج

آنچه مسلم است میان میزان تولید شلتوک و برنج رابطه مستقیمی وجود دارد و به هر میزان برداشت شلتوک افزایش یافته، تولید برنج نیز رشد را نشان می‌دهد، اما متأسفانه طی نیم قرن گذشته در حوزه فرآوری سرمایه‌گذاری چندانی نشده و همچنان شالیکوبی‌ها به روش‌های سنتی دانه برنج را از سبوس جدامی‌کنند که باعث می‌شود تا بیش از ۳۰ درصد محصول از دست برود.

نکته قابل توجه در تولید برنج طی ۵۴ سال گذشته روند نزولی گرفتن تولید به‌رغم بهبود روش‌های کشت طی دو دهه اخیر است که می‌توان علت آنرا در خشک‌سالی و کم آبی کشور جستجو کرد که بر محصولاتی چون برنج که به حجم بالایی آب نیاز دارد بیش از دیگر محصولات اثر منفی می‌گذارد.

رشد صعودی واردات

در بررسی آمار مرتبط با برنج سه گزینه قبلی با هم مرتبط بوده و اثر مستقیم بر یکدیگر دارند، اما گزینه دیگر یعنی آمار واردات متفاوت بوده و رابطه آن با گزینه‌های قبلی معکوس است به این معنی که با کاهش تولید واردات افزایش و با افزایش تولید کاهش می‌یابد.

از سویی با بررسی آمار مشخص می‌شود مصرف برنج در کشور روندی صعودی داشته و به دلیل محدودیت تولید فاصله آن با مصرف به وسیله واردات پر شده است و این روند موجب شده تا طی نیم قرن گذشته در برخی مقاطع زمانی شاهد جهش جدی در بخش واردات باشیم. اولین جهش در سال ۱۳۵۳ تجربه شده و در حالیکه تا پیش از آن بالاترین حجم واردات سالانه برنج کمتر از ۱۰۰ هزار تن بوده است، در این سال با جهش قابل توجه میزان واردات به ۱۹۲ هزار تن افزایش یافت و برای تکرار

با نگاهی به وضعیت کاشت، برداشت، واردات و مصرف برنج در ایران، مشخص می‌شود که این محصول طی نیم قرن گذشته موفق شده سهم بالایی از سفره خانوار ایرانی را به خود اختصاص دهد و این روند موجب شده تا از یک سو تولید داخلی آن افزایش یابد و از طرف دیگر واردات نیز با روندی رو به رشد همراه شود.

توسعه دو برابری شالیکاری‌ها طی ۳۰ سال

در بخش اراضی اختصاص یافته به شالیکاری شاهد رشد بیش از ۱۰۰ درصدی در دوره ۳۰ ساله بوده‌ایم چنانکه در سال ۱۳۴۰ در مجموع کشور ۲۸۰ هزار هکتار به کشت برنج اختصاص داشته است که رشد تدریجی شالیکاری‌ها موجب شد تا در سال ۱۳۷۰ این عدد به ۵۸۲,۳۲ هزار هکتار افزایش یابد.

اگرچه روند توسعه شالیکاری‌ها متغیر بوده و در برخی سال‌ها شاهد کاهش وسعت آن بوده‌ایم، اما به طور کلی در فاصله زمانی سال ۱۳۴۰ تا ۱۳۹۳ روند صعودی است و در سال ۱۳۸۵ با اختصاص ۶۳۰,۵۶ هزار هکتار به کشت برنج، بالاترین آمار را نشان می‌دهد.

اصلاح روش‌های کشت برنج

در نگاهی به روند برداشت شلتوک از شالیزارهای کشور، نکته قابل تأمل جهش برداشت شلتوک در مقایسه با میزان توسعه زمین‌های زیرکشت است به گونه‌ای که هرچه به سال‌های اخیر نزدیکتر می‌شویم میزان برداشت رشد بالاتری نسبت به توسعه زمین‌های زیر کشت دارد، به صورتی است که در برخی از سال‌ها به‌رغم کاهش زمین کشت میزان برداشت کاهش نیافته و یا کاهش اندکی داشته است. این روند مبین بهبود روش‌های کشت است که موجب شده میزان بهره‌وری افزایش یابد.

سال	۱۳۴۰	۱۳۴۱	۱۳۴۲	۱۳۴۳	۱۳۴۴	۱۳۴۵	۱۳۴۶	۱۳۴۷	۱۳۴۸	۱۳۴۹
شالیکاری‌ها (هکتار)	۲۸۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۲۲,۰۰۰	۳۶۰,۰۰۰	۴۲۹,۰۰۰	۳۴۳,۰۰۰	۳۵۸,۰۰۰	۳۶۴,۰۰۰	۳۷۸,۰۰۰
برداشت شلتوک (تن)	۶۰۰,۰۰۰	۸۵۱,۰۰۰	۸۶۱,۰۰۰	۹۲۳,۰۰۰	۱,۰۲۲,۰۰۰	۱,۰۹۸,۰۰۰	۹۶۰,۰۰۰	۹۸۰,۰۰۰	۱,۰۲۰,۰۰۰	۱,۰۵۶,۰۰۰
تولید برنج (تن)	۴۰۰,۲۰۰	۵۶۷,۶۲۰	۵۷۴,۲۹۰	۶۱۵,۶۴۰	۶۸۱,۶۷۰	۷۳۲,۳۷۰	۶۴۰,۳۲۰	۶۵۳,۶۶۰	۶۸۰,۳۴۰	۷۰۴,۳۵۰
واردات برنج (تن)	۱۱,۲۸۰	۱۹,۲۱۰	۶,۷۰۰	۳,۰۳۰	۴۱,۱۰۰	۲۸,۵۴۰	۱۰,۱۹۰	۲۴,۳۵۰	۱,۸۳۰	۵,۶۳۰
برنج مصرفی (تن)	۴۱۱,۹۹۰	۵۸۷,۸۷۰	۵۸۱,۳۹۰	۶۱۷,۱۵۰	۷۱۳,۴۶۰	۷۶۱,۰۸۰	۶۴۹,۶۶۰	۶۷۹,۲۶۰	۶۸۱,۸۱۰	۷۰۹,۹۹۰

سال	۱۳۵۰	۱۳۵۱	۱۳۵۲	۱۳۵۳	۱۳۵۴	۱۳۵۵	۱۳۵۶	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۵۹
شالیکاری‌ها (هکتار)	۳۴۴,۰۰۰	۳۷۷,۰۰۰	۴۳۴,۰۰۰	۴۳۶,۰۰۰	۴۶۱,۰۰۰	۴۱۳,۳۵۰	۴۰۳,۷۹۰	۳۸۶,۲۰۰	۳۸۱,۳۹۰	۴۶۲,۱۸۰
برداشت شلتوک (تن)	۱,۰۴۶,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۱,۳۳۴,۰۰۰	۱,۳۱۳,۰۰۰	۱,۴۳۰,۰۰۰	۱,۵۶۶,۳۰۰	۱,۳۹۹,۷۵۰	۱,۵۲۷,۳۱۰	۱,۲۴۸,۱۶۰	۱,۳۱۰,۵۵۰
تولید برنج (تن)	۶۹۷,۶۸۰	۸۰۰,۴۰۰	۸۸۹,۷۸۰	۸۷۵,۷۷۰	۹۵۳,۸۱۰	۱,۰۴۴,۷۲۰	۹۳۳,۶۳۰	۱,۰۱۸,۷۲۰	۸۳۲,۵۲۰	۸۷۴,۱۴۰
واردات برنج (تن)	۶۰,۴۹۰	۹۱,۸۷۰	۱۱,۶۹۰	۱۹۱,۴۶۰	۲۸۶,۱۵۰	۲۶۰,۰۴۰	۵۸۹,۹۰۰	۲۷۱,۴۲۰	۳۳۵,۶۰۰	۳۶۴,۷۶۰
برنج مصرفی (تن)	۷۶۱,۵۴۰	۸۹۲,۴۴۰	۸۹۵,۷۰۰	۱,۰۷۷,۴۳۰	۱,۲۵۳,۶۴۰	۱,۳۱۸,۵۶۰	۱,۵۵۳,۳۵۰	۱,۲۷۰,۰۵۰	۱,۱۴۴,۳۴۰	۱,۲۱۴,۸۸۰

سال	۱۳۶۰	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۳۶۶	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹
شالیکاری‌ها (هکتار)	۴۵۹,۱۱۰	۴۸۳,۱۴۰	۴۲۹,۴۵۰	۴۴۱,۵۵۰	۴۷۸,۵۹۰	۴۷۱,۰۳۰	۵۲۶,۹۶۰	۴۶۷,۲۳۰	۵۱۸,۹۹۰	۵۲۴,۲۷۰
برداشت شلتوک (تن)	۱,۶۲۳,۶۷۰	۱,۶۰۵,۱۵۰	۱,۲۱۵,۵۸۰	۱,۴۸۳,۹۸۰	۱,۷۷۶,۰۸۰	۱,۷۸۳,۹۳۰	۱,۸۰۳,۲۸۰	۱,۴۱۸,۳۳۰	۱,۸۵۴,۰۱۰	۱,۹۸۱,۰۲۰
تولید برنج (تن)	۱,۰۸۲,۹۹۰	۱,۰۷۰,۶۴۰	۸۱۰,۷۹۰	۹۸۹,۸۱۰	۱,۱۸۴,۶۵۰	۱,۱۸۹,۸۸۰	۱,۲۰۲,۷۹۰	۹۴۶,۰۲۰	۱,۲۳۶,۶۳۰	۱,۳۲۱,۳۴۰
واردات برنج (تن)	۵۳۸,۲۷۰	۳۸۸,۸۴۰	۵۵۹,۵۵۰	۵۳۸,۴۵۰	۴۹۲,۵۱۰	۴۲۹,۸۵۰	۷۳۱,۰۱۰	۱,۸۸,۶۷۰	۷۹۴,۱۴۰	۵۵۸,۰۰۰
برنج مصرفی (تن)	۱,۵۹۰,۲۲۰	۱,۴۴۰,۹۰۰	۱,۳۲۹,۰۵۰	۱,۵۰۰,۷۱۰	۱,۶۴۶,۹۰۰	۱,۵۹۱,۱۲۰	۱,۸۸۴,۱۲۰	۱,۱۲۱,۳۱۰	۱,۹۷۳,۳۴۰	۱,۸۳۸,۳۳۰

سال	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹
شالیکاری‌ها (هکتار)	۵۸۲,۳۲۰	۵۹۶,۰۴۰	۵۸۸,۴۷۰	۵۶۳,۳۸۰	۵۶۵,۵۸۰	۶۰۰,۳۳۰	۵۶۳,۲۱۰	۶۱۴,۹۶۰	۵۸۷,۱۵۰	۵۳۴,۳۳۰
برداشت شلتوک (تن)	۲,۳۵۶,۶۰۰	۲,۳۶۰,۱۴۰	۲,۲۸۰,۷۷۰	۲,۲۵۸,۹۷۰	۲,۳۰۰,۹۰۰	۲,۶۸۴,۷۷۰	۲,۳۵۰,۱۲۰	۲,۷۷۰,۵۷۰	۲,۳۴۸,۲۴۰	۱,۹۷۱,۴۶۰
تولید برنج (تن)	۱,۵۷۱,۸۵۰	۱,۵۷۴,۲۱۰	۱,۵۲۱,۲۷۰	۱,۵۰۶,۷۳۰	۱,۵۳۴,۷۰۰	۱,۷۹۰,۷۴۰	۱,۵۶۷,۵۳۰	۱,۸۴۷,۹۷۰	۱,۵۶۶,۲۸۰	۱,۳۱۴,۹۶۰
واردات برنج (تن)	۵۷۴,۲۸۰	۸۴۹,۴۵۰	۱,۰۴۴,۶۶۰	۴۳۳,۴۰۰	۱,۴۶۹,۷۰۰	۱,۰۳۵,۰۰۰	۵۷۳,۱۵۰	۵۶۸,۱۶۰	۷۶۶,۸۰۰	۱,۰۱۶,۵۲۰
برنج مصرفی (تن)	۲,۱۱۳,۱۶۰	۲,۳۶۱,۱۰۰	۲,۴۸۷,۱۴۰	۱,۹۴۰,۹۱۰	۲,۸۹۶,۱۸۰	۲,۷۴۹,۷۰۰	۲,۰۹۸,۱۵۰	۲,۳۷۳,۳۸۰	۲,۳۳۵,۱۴۰	۲,۳۵۰,۱۱۰

سال	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
شالیکاری‌ها (هکتار)	۵۱۴,۷۹۰	۶۱۱,۰۰۰	۶۱۵,۲۸۰	۶۱۱,۴۵۰	۶۲۸,۱۰۰	۶۳۰,۵۶۰	۶۱۵,۹۱۰	۵۲۶,۹۲۰	۵۳۵,۸۱۰	۵۶۳,۵۲۰
برداشت شلتوک (تن)	۱,۹۹۰,۲۲۰	۲,۸۸۸,۰۰۰	۲,۹۳۱,۱۴۰	۲,۵۴۲,۴۴۰	۲,۷۳۶,۸۴۰	۲,۶۱۲,۱۸۰	۲,۶۶۴,۲۴۰	۲,۱۸۳,۹۶۰	۲,۲۵۳,۴۲۰	۳,۰۱۲,۷۴۰
تولید برنج (تن)	۱,۳۲۷,۴۸۰	۱,۹۲۶,۳۰۰	۱,۹۵۵,۰۷۰	۱,۶۹۵,۸۱۰	۱,۸۲۵,۴۷۰	۱,۷۴۲,۳۲۰	۱,۷۷۷,۰۵۰	۱,۴۵۶,۷۰۰	۱,۵۰۳,۰۳۰	۲,۰۰۹,۵۵۰
واردات برنج (تن)	۷۰۰,۵۳۰	۸۶۸,۹۸۰	۹۴۵,۷۳۰	۹۸۴,۴۵۰	۱,۱۶۲,۸۸۰	۱,۲۴۹,۴۷۰	۱,۰۰۹,۴۱۰	۱,۱۹۹,۱۴۰	۸۰۲,۸۵۰	۱,۱۳۲,۲۲۰
برنج مصرفی (تن)	۱,۹۷۴,۷۹۰	۲,۸۴۴,۲۲۰	۲,۹۵۱,۰۴۰	۲,۷۳۳,۷۵۰	۳,۰۴۹,۰۱۰	۳,۰۵۲,۱۴۰	۲,۸۲۳,۱۴۰	۲,۷۱۹,۸۲۰	۲,۳۵۵,۱۹۰	۳,۲۰۴,۸۳۰

سال	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
شالیکاری‌ها (هکتار)	۵۳۰,۰۰۰	۵۷۰,۰۰۰	۵۶۵,۰۰۰	۵۹۰,۰۰۰
برداشت شلتوک (تن)	۲,۸۹۳,۰۱۰	۲,۳۶۰,۰۰۰	۲,۴۵۰,۰۰۰	۲,۶۰۰,۰۰۰
برنج تولید (تن)	۱,۸۳۱,۹۶۰	---	---	---
واردات برنج (تن)	۱,۱۲۵,۶۰۰	۱,۰۲۶,۱۲۰	۲,۱۸۰,۱۳۰	---
برنج مصرفی (تن)	۳,۰۲۰,۹۵۰	---	---	---

این گزارش با استناد به آمارهای منابعی چون سازمان خوار و بار جهانی (فائو)، وزارت جهاد کشاورزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران تهیه شده است. متأسفانه برای سال‌های اخیر آمار شفافی در دسترس نیست و اطلاعات ارائه شده حتی توسط سازمان‌ها و نهادهای ذیربط داخلی تناقض فاحشی با یکدیگر داشته و قابل استناد نمی‌باشد.

در دو سال گذشته شاهد بودیم که در هر مقطعی تصمیمات لحظه‌ای برای واردات یا عدم واردات برنج گرفته شده‌است، در حالیکه با هیچ صنف دیگری چنین رفتاری نمی‌شود که ۴۰ درصد تعرفه به اضافه ۵۰۰ تومانی که برای هر کیلو پرداخت می‌شود نزدیک به ۶۳ درصد تعرفه واردات اعمال می‌شود.

|| در مجمع عمومی سالانه انجمن واردکنندگان برنج ایران مطرح شد: || || سه سال تلاش برای رسیدن به وحدت صنفی ||

انتقاد از غیبت برخی اعضا و تاکید بر

مشارکت عمومی در مسائل صنفی، به تشریح مواضع انجمن در خصوص ممنوعیت واردات برنج از ابتدای مردادماه پرداخت و گفت: برخی اعضا به این موضوع که واردات برنج از تمامی مبادی حتی از مسیر تعاونی‌های مرز نشین و کالای ملوانی ممنوع شده اعتراض داشته و موضع انجمن در حمایت از این تصمیم را به خودزنی تعبیر کرده‌اند و در خصوص آن سؤالاتی داشته‌اند.

وی ادامه داد: از آغاز دولت یازدهم نوعی تفکر خاص در وزارت جهاد کشاورزی شکل گرفته که براین باور است که میزان واردات برنج بیش از نیاز کشور است و به تولید داخل آسیب می‌زند که نتیجه آن به اجحاف در حق واردکنندگان منتهی شده‌است.

شاه‌حسینی تصریح کرد: با این باور یک سال به ناحق مانع ثبت سفارش برنج شدند و واردات را ممنوع اعلام کردند، اما به‌رغم ممنوعیت واردات قیمت‌ها افزایش نیافت و پس از آنکه ممنوعیت

توکل به عنوان ناظران جلسه انتخاب شدند. پس از انتخاب رئیس و ناظران، سید احمد بحق رئیس انجمن واردکنندگان برنج ایران به عنوان رئیس جلسه از حضور اعضای جلسه قدردانی کرد و به نوپا بودن انجمن و مسیر ناهمواری که طی سه سالی که از عمر آن گذشته اشاره کرد و گفت: تأسیس انجمن راهی بود که باید آغاز می‌شد و ادامه پیدا می‌کرد و براین اساس هیأت رئیسه تلاش کرد هرآنچه اتفاق می‌افتد به صلاح همه اعضا باشد و هیچگاه منافع شخصی در نظر گرفته نشده‌است.

وی گفت: مدعی نیستیم که بهترین کار را انجام داده‌ایم اما تمام توان خود را به کار گرفته‌ایم و به موقعیت کنونی انجمن قانع نیستیم و قطعاً انجمن باید در جایگاه بالاتری قرار گیرد.

پس از سخنان رئیس انجمن، نوبت به مرتضی شاه‌حسینی نایب رئیس انجمن رسید که با

مجمع عمومی سالانه انجمن واردکنندگان برنج در سال ۱۳۹۵ با دستور کار ارائه گزارش عملکرد و انتخاب بازرس برگزار شد. جلسه مجمع با خوشامدگویی و اعلام برنامه توسط مسیح کشاورز دبیرانجمن آغاز شد و وی پس از قدردانی از زحمات اعضای هیأت مدیره و بازرس به ارتقاء جایگاه انجمن و ایجاد زیرساخت‌های محتوایی که موجب شده انجمن به مرجعی برای نهادهای و سازمان‌های دولتی، بخش خصوصی و رسانه‌ها تبدیل شود اشاره کرد و در نهایت ابراز امیدواری کرد، در یک سال باقی مانده از دوره فعالیت هیأت مدیره جایگاه انجمن بیش از پیش ارتقاء پیدا کند.

پس از آن مهندس رفعتی نماینده معاونت امور تشکلهای اتاق بازرگانی ایران ضمن قدردانی از زحمات هیأت مدیره و دبیرخانه انجمن، بر تعیین رئیس، ناظران و منشی به عنوان مقدمه آغاز به کار مجمع نظارت کرد.

براساس رأی اعضای مجمع سیداحمد بحق به عنوان رئیس، مرتضی شاه‌حسینی و عباس

شاه حسینی با تاکید بر اینکه اگر در مدت ممنوعیت هیچ برنجی وارد کشور نشود، واقعیت‌ها مشخص خواهد شد، ادامه داد: با تحقق این امر و مشخص شدن آثار تخریبی آن از این پس دیگر بازار کالای استراتژیکی که برای امنیت غذایی کشور مهم هست و سرمایه و اقتصاد واردکنندگان را به بازی نگیرند.

وی با بیان اینکه هدف دیگر این طرح GTC است که بدون پرداخت مابه‌التفاوت برنج وارد کرده و رقیب بخش خصوصی شده‌است، توضیح داد: البته با مذاکراتی که انجام شده میزان وارداتش کمتر شده و امسال قرار است فقط ۱۰۰ هزار تن وارد کنند که البته این رقم هم به بازار آسیب می‌زند و این شرکت دولتی به رقیب جدی بخش خصوصی تبدیل شده‌است. در ادامه این نشست عباس توکلی خزانه‌دار انجمن واردکنندگان برنج ایران سخنان خود را با

برداشته شد، تجار استقبال چندانی نکرده و مقدار کمی برنج وارد کشور شد.

نائب رئیس انجمن با اشاره به اینکه متأسفانه در آن مقطع به‌رغم خشکسالی میزان تولید داخل را زیاد نشان دادند، گفت: با قرارداد این گزینه‌ها کنار یکدیگر به این جمع‌بندی رسیدند که تولید افزایش و سرانه مصرف کاهش پیدا کرده و همچنین بازار از برنج وارداتی اشباع شده و واردات باید محدود شود.

وی با بیان اینکه، با وجود مستندات برای رسیدن به این نتیجه‌گیری، برنجی را که به صورت قاچاق وارد کشور می‌شود را نادیده گرفتند، خاطرنشان کرد: از سویی واردات برنج توسط تعاونی‌های مرزنشین و کالای ملوانی که باید برای مصرف خانوار وارد شود با تجمیع و انتقال به دیگر نقاط کشور، تعریف قاچاق پیدا می‌کند را نیز در رسیدن به آن جمع‌بندی مورد توجه قرار ندادند.

شاه حسینی با بیان اینکه بخشی از برنج‌هایی که به صورت قاچاق وارد کشور می‌شود با تولیدات داخلی مخلوط می‌شود، گفت: برخی تلاش می‌کنند با آمارسازی میزان تولید داخل را بیش از ۲,۵ میلیون تن اعلام کنند در صورتیکه وسعت شالیکاری‌ها و میزان برداشت مشخص است و بررسی دقیق مبین اختلافات آماری است. شاه حسینی با بیان اینکه مسیری که در پیش گرفته‌اند این هدف را پیگیری می‌کند که سهم برنج وارداتی را با ایجاد انتفاع کاذب برای تولید داخل، به طور رسمی از بازار حذف کنند، مطرح کرد: انجمن با جلسات مکرر و مذاکره با دستگاه‌های ذیربط تلاش کرد تا شرایطی فراهم شود که واردات از مسیرهایی چون ملوانی متوقف شود.

وی تاکید کرد: در صورت تحقق این امر ممکن است در کوتاه مدت مشکلاتی پیش بیاید، اما در طولانی مدت موجب می‌شود تا گفته‌های ما در خصوص شرایط بازار اثبات شود و این به نفع همه فعالان صنف است و موجب شفاف و واقعی شدن شرایط بازار می‌شود.

نائب رئیس انجمن با بیان اینکه به‌رغم مخالفت برخی اعضای اما چاره‌ای جز این نداشتیم، گفت: در صورت تحقق این امر، واقعیت‌های بازار از جمله این مهم که بازار برنج وارداتی و تولید داخلی تأثیری بر هم ندارند و با مشخص شدن آثار این اتفاق از این پس شاهد سوءاستفاده برخی افراد و بسته شدن ثبت سفارش نباشیم. وی گفت: متأسفانه برخی با مطرح کردن مسائلی بی‌اساس چون ضربه خوردن تولید داخلی از واردات و ایجاد جو روانی منافع شخصی را دنبال می‌کنند در حالیکه سید خانوار مصرف‌کننده برنج ایرانی و خارجی به طور کلی از هم متفاوت است.

اشاره به اجباری شدن استفاده از مسئولان فنی در تولید و واردات مواد غذایی اشاره کرد و گفت: با توجه به نوپا بودن این طرح باید نسبت به نواقص آن انعطاف به خرج دارد و باید پذیرفت که این طرح، اتفاق مثبتی است که باید از آن استقبال کرد.

وی افزود: انجمن در این خصوص نشست‌های مکرری با مسئولان برگزار کرد و توانست در خصوص واردات برنج و محدودیت‌های اجرایی و زمانی که دارد، به تفاهم برسد.

توکلی با اشاره به نوپا و جوان بودن انجمن واردکنندگان برنج ایران، توضیح داد: انجمن از یک سو باید با دوائر دولتی همکاری کند و از طرفی باید پاسخگوی اعضای خود باشد و در این مسیر تلاش کردیم با سعه‌صدر و انعطاف با دستگاه‌های دولتی به تفاهم برسیم.

توضیح داد: امروز که انجمن قوی تر شده و به عنوان یکی از ارکان مهم بازار شناخته می شود باید مجمع در خصوص اساسنامه و اختیارات

انجمن تصمیم گیری کند چراکه در حال حاضر انجمن ابزار اجرایی پیگیری بسیاری موارد را ندارد.

وی در بخشی دیگر از سخنانش به امنیت شغلی وارد کنندگان برنج پرداخت و توضیح داد: در دو سال گذشته شاهد بودیم که در هر مقطعی تصمیمات لحظه ای برای واردات یا عدم واردات برنج گرفته شده است، در حالیکه با هیچ صنف دیگری چنین رفتاری نمی شود که ۴۰ درصد تعرفه به اضافه ۵۰۰ تومانی که برای هر کیلو پرداخت می شود نزدیک به ۶۳ درصد تعرفه واردات اعمال می شود.

توکل می همچنین به ممنوعیت چند ماهه واردات اشاره کرده و در این خصوص مطرح کرد: برخی از فعالان این صنف توان مالی ذخیره سازی ندارند، در چهار ماهه ممنوعیت پرسنل بنگاه ها چه می شود و مورد دیگر غیبت ۴ ماهه در بازار یعنی از دست دادن مشتریان که هزینه سنگینی بر اعضای این صنف تحمیل می کند.

وی پس از تشریح مشکلات، خطاب به اعضای مجمع انجمن وارد کنندگان برنج ایران گفت: آیا مجمع می خواهد که انجمن در برابر دستگاه های تصمیم گیر در خصوص ممنوعیت واردات چهار ماهه بایستد، چراکه هر اقدام انجمن بازخورد جدی دارد و اعضای باید در خصوص اقدامات و موضع گیری انجمن تصمیم گیری کنند.

در ادامه این نشست پس از طرح برخی مشکلات از سوی اعضای، سید احمد بحق رئیس انجمن در خصوص قیمت شکنی و برخی

وی گفت: متأسفانه برخی اعضاء همراهی نمی کنند از آن جمله می توان به عدم پرداخت حق عضویت، اخلاف در بازار توسط برخی از اعضاء و یا عرضه محصول بی کیفیت که موجب رویگردانی مردم از مصرف برنج وارداتی خواهد شد و همچنین دامپینگ کردن برخی اعضاء در بازار که برای دیگر فعالان بازار مشکل ساز می شود. خزانه دار انجمن با اشاره به اینکه اساسنامه در برخی موارد دچار کلی گویی و ضعف است،

وی تأکید کرد: انجمن توانسته در مسیر حمایت از اعضای خود گام های بزرگی بردارد و در تدوین بسیاری دستورالعمل ها و قوانین مرتبط اثرگذار عمل کند که از آن جمله باید به دستورالعمل جمع آوری در سطح عرضه اشاره کرد که اگر در تدوین آن حضور نداشتیم و مواد آن را از منظر حقوقی بررسی نمی کردیم بسیاری از برندهای بزرگ از بازار حذف شده بودند.

توکل می ادامه داد: حضور نماینده انجمن و صاحب کالا در نمونه برداری از بازار موجب شده تا بسیاری موارد که آزمایش ها مردود اعلام شده بود را مورد بازنگری قرار دهیم و از ایجاد مشکل برای اعضاء ممانعت کنیم.

عضو هیأت رئیسه انجمن در ادامه با طرح این موضوع که وجود برخی مشکلات در ارتباط با اعضاء مشکلاتی را ایجاد کرده است، تصریح کرد: تا پیش از این به دلیل جوان بودن انجمن اولویت را بر تعامل گذاشته بود، اما امروز از انجمن توقعاتی وجود دارد که اعضاء باید همراهی کنند.

پس از انتخاب بازرس قاسم تیموری دیگر عضو هیأت رئیسه به طرح برخی مسائل و مشکلات پیش روی واردکنندگان برنج پرداخت و گفت: بخشی از مشکلات به شرایط اقتصادی کشور مرتبط است و شامل همه اصناف می‌شود اما خودزنی برخی شرکت‌ها آسیب‌های جدی را متوجه دیگر فعالان این حوزه کرده که نیازمند همفکری و اجماع عمومی است.

وی با بیان اینکه یکی از معضلات جدی موضوع قاچاق است، توضیح داد: واردات از مسیر تعاونی‌های مرزنشین و ملوانی آسیب جدی برای این صنف است و اگر برای یک سال اعضا از این مسیر واردات نداشته باشند، می‌توانیم تاجران واقعی و افرادی که به صورت ملوانی اقدام به واردات می‌کنند را شناسایی و تفکیک کنیم.

عضو هیأت رئیسه انجمن با اشاره به اینکه نگهداری برنج در خانه‌ها به عنوان یک ذخیره پنهان مطرح است، اظهار داشت: اگر روند توقف واردات در ایام برداشت داخلی برای چند سال تکرار شود و ذخایر نامشهود مصرف شود، می‌توانیم آمار درستی از میزان مصرف کشور داشته باشیم.

معاونت‌های تخصصی وزارت جهاد کشاورزی، مسئولین و کارشناسان سازمان غذا و دارو و مسئولین سفارت دولت پاکستان؛ برنامه‌های انجام‌شده و در حال انجام مانند حضور جدی در رسانه‌ها، مشارکت در جمع‌آوری برنج‌های نامنتطبق در سطح عرضه در سازمان غذا و دارو و شرکت در جلسات تنظیم بازار که مشارکت در آنها موجب تثبیت و ارتقاء جایگاه انجمن می‌شود قدردانی کرد

در بخش پیشنهادات و انتقادات بازرس به مواردی چون وضعیت موجود انجمن که شامل کمک‌های مادی و معنوی اعضا است حفظ شود که در غیر این صورت مخالفان به شدت مضاعف نسبت به سال‌های قبل این تجارت را مورد حمله قرار خواهند داد؛ همدلی، هم‌بانی و اعتماد به اعضای هیأت مدیره در ارائه اطلاعات صحیح بنگاه‌ها، که مطمئناً نزد هیأت مدیره محرمانه باقی می‌ماند و با استفاده از این اطلاعات در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری‌ها منافع همه حفظ می‌شود.

پس از آن نوبت به انتخاب بازرس انجمن رسید که از میان اعضای حاضر محمد مختاریانی، قنبر حسامی و امیرحسین ابوترابی‌ان برای پذیرش این مسئولیت اعلام آمادگی کردند که امیرحسین ابوترابی‌ان به عنوان بازرس اصلی و محمد مختاریانی به عنوان بازرس علل البدل انتخاب شدند.

رفتارهایی در بازار که موجب آسیب رسیدن به دیگر فعالان صنف می‌شود، توضیح داد: انجمن در این خصوص اقداماتی انجام داده و با برخی اعضا مذاکراتی نیز داشته است، اما اگر همچنان شاهد این رفتارها باشیم چاره‌ای نداریم جز آنکه از قانون تدوین شده در بند ۸ اساسنامه انجمن تبعیت کرده و با عضو خاطی برخورد نماییم. نشست مجمع با قرائت گزارش مالی از سوی عباس توکلی خزانه‌دار انجمن ادامه پیدا کرد، که در این گزارش مواردی چون دارایی، درآمد و هزینه انجمن مورد اشاره قرار گرفت.

پس از آن نوبت به قرائت گزارش بازرس مجمع رسید که گزارش خود را با قدردانی از زحمات هیأت رئیسه و دبیرخانه انجمن آغاز کرد. این گزارش در سه محور بررسی اسناد مالی، بررسی فعالیت‌ها و پیشنهادات و انتقادات ارائه شد و پس از تأیید گزارش مالی تهیه شده، به بررسی عملکرد انجمن پرداخته شد.

علی حاج اسماعیلی بازرس انجمن در گزارش خود از فعالیت‌های انجمن مانند برگزاری بیست جلسه هیأت‌مدیره از خرداد سال ۱۳۹۴ و صدها جلسه در سازمان و مراجع مرتبط، پیگیری و حل مشکلات اعضا در مراجع مختلف دولتی؛ ارتباط و پیگیری بین‌المللی، سفر هیأت پاکستانی به ایران با حضور کمیسیون‌های کشاورزی و بهداشت مجلس،

نگاهی مقایسه‌ای به وضعیت تولید و تجارت برنج در ایران و هندوستان

در ایران به‌رغم داشتن انواع برنج مرغوب و با کیفیت، به دلیل بی‌توجهی به توسعه کشت این محصول و پافشاری بر تولید سنتی، هر ساله شاهد روند کاهشی تولید برنج هستیم

وضعیت انواع برنج ایرانی

با وجود عملکرد پایین ارقام محلی برنج که به طور متوسط ۲٫۵ تا حداکثر ۳ تن در هکتار محصول می‌دهند، به دلیل کیفیت عالی، مرغوبیت و طعم آنها که با ذائقه مصرف‌کننده ایرانی هم‌خوانی دارند، بیش از ۸۰ درصد از مساحت شالیزارها به کشت برنج بومی و محلی ایرانی اختصاص دارد.

از جمله نمونه برنج‌هایی که در ایران کشت می‌شود می‌توان به انواع ندا، شیرودی، فجر، دم‌سیاه، طارم امرالهی، سنگ طارم (طارم محلی)، خزر و هاشمی و مقدار کمی شفق و پویا در استان مازندران؛ علی کاظمی، دم‌سیاه، هاشمی، خزر، زرده دم، سیاه دم، حسن سرا، سپیدرود، ۱۰۳۳، جمشید، طارم هاشمی و گیلانه در استان گیلان؛ ندا، شیرودی، فجر، دم‌سیاه، نوک‌سیاه، سنگ طارم و هاشمی در استان گلستان؛ لنجان و زاینده‌رود در استان اصفهان و شفق، عنبربو، ندا و ساحل در استان خوزستان اشاره کرد.

تجاری این محصول، با نگاهی دقیق‌تر به وضعیت تولید برنج در ایران می‌پردازیم.

برنج بعد از نان دومین غذای اصلی مردم ایران است که با تنوع پخت و استفاده برای تهیه غذاهای متنوع اقبال بالایی نزد مصرف‌کنندگان ایرانی دارد.

در حال حاضر ۶۰۰ هزار هکتار در ۱۵ استان کشور به کشت برنج اختصاص دارد که بیش از ۸۰ درصد آن در سه استان شمالی گیلان، مازندران و گلستان واقع شده‌است، که ۲۳۰ هزار هکتار آن در گیلان و ۲۶۵ هزار هکتار آن در مازندران و بخش‌هایی از گلستان قرار دارد.

شرایط آب و هوایی گیلان و مازندران به عنوان مناطق مستعد برای کشت برنج به گونه‌ای است که در طول فصل کشت برنج دمای هوا بین ۱۹ تا ۲۵ درجه سانتی‌گراد متغیر است و میزان بارش نیز بین ۲۵ تا ۱۲۵ میلی‌متر است.

شرایط مساعد آب و هوایی موجب شده، برداشت شلتوک در این مناطق از ۱٫۸ میلیون تن در اواخر دهه ۱۳۶۰ (۱۹۸۰) میلادی به ۲٫۳۶ میلیون تن در سال ۱۳۷۰ (۱۹۹۱) و ۲٫۶۵ میلیون تن در سال ۱۳۷۲ (۱۹۹۳) افزایش یابد.

تقریباً تمام برنج تولیدی ایران در خاک‌های طبیعی و به صورت آبیاری تولید می‌شود و میانگین برداشت برای برنج‌های مرغوب ۲ تا ۲٫۵ تن در هکتار و برای برنج‌های پرمحصول ۵ تا ۷ تن در هکتار است و به طور معمول کشت برنج از اوایل اردیبهشت آغاز و بسته به شرایط آب و هوایی بین ۱۰۰ تا ۱۳۰ روز به مرحله برداشت می‌رسد که البته زمان مناسب بین ۱۱۰ تا ۱۲۵ روز است.

یکی از موضوعات قابل توجه امکان کشت دوم برنج در برخی مناطق مازندران است که نیازمند بررسی و برنامه‌ریزی دقیق و همچنین توجه به سلامت محصولی است که تولید می‌شود.

از اتفاقاتی که در سال‌های اخیر شالیزارهای کشور را تهدید می‌کند، بحث خشکسالی و کاهش بارندگی است که در صورت عدم توجه به آن ممکن است بخشی از شالیزارهای کشور را به شوره‌زارهایی غیرقابل کشت تبدیل کند.

از اولویت‌های تحقیقاتی مهمی که در خصوص محصول برنج ایران باید مورد توجه قرار گیرد، پرورش تلفیقی از نمونه‌های کیفی و پرمحصول برنج از طریق اختلاط ژن و تولید محصولاتی مقاوم به بیماری‌های شایع است، که از آن جمله می‌توان به اقدام مرکز تحقیقات وزارت جهاد کشاورزی برای تولید نمونه‌ای با عنوان برنج گیلانه اشاره کرد.

در بازارهای جهانی برنج باسماتی را با نام دو کشور هندوستان و پاکستان می‌شناسند و این گونه در میان انواع تجاری برنج جایگاه ویژه‌ای دارد. برنج باسماتی در گذشته به عنوان گیاه بومی شرق آسیا شناخته می‌شد که به دنبال مهاجرت و انتقال آن به نقاط مختلف جهان، مورد استقبال مردم دیگر کشورها قرار گرفت و امروز به عنوان یک محصول تجاری شناخته می‌شود.

در سال ۱۳۵۹ (۱۹۸۰) دولت هند مجوز صادرات برنج باسماتی را صادر کرد و در مدت کوتاهی بازار این محصول توسعه یافت و استقبال مصرف‌کنندگان در بازارهای هدف موجب شد تا هند برای توسعه تولید این برنج در بخش‌های اصلاح‌نژاد، بهبود عملکرد، بسته‌بندی و بازاریابی سرمایه‌گذاری کند و یک محصول بومی که به صورت سنتی کشت می‌شد، افق جدیدی پیش روی صنعت و تجارت این کشور باز کند.

در ادامه توجه و سرمایه‌گذاری هندوستان در حوزه تولید و تجارت برنج، امروز علاوه بر اینکه انواع برنج هندی به کشورهای مختلف دنیا صادر می‌شود، در بخش فرآورده‌های برنج نیز شاهد تولید و صادرات محصولات متنوعی هستیم تا جاییکه امروز این کشور به عنوان یکی از بازیگران اصلی بازار جهانی برنج شناخته می‌شود.

از انواع برنج‌هایی که در هندوستان تولید و به دیگر کشورها صادر می‌شود می‌توان به باسماتی ۱۱۲۱، باسماتی ۱۵۰۹، رانبیر باسماتی، باسماتی ۲۱۷، پنجاب باسماتی، سوگاندا، شربت، PR۱۱ و PR۱۴ اشاره کرد.

تقسیم بندی انواع برنج ایرانی به دو گروه کیفی (مرغوب) و پرمحصول

با نگاهی به روند توسعه تولید و تجارت برنج در کشور هندوستان و توجه به اینکه این کشور حدود یک دهه پیش این کشور در فهرست واردکنندگان برنج قرار داشته و امروز با بیش از ۱۱۰ میلیون تولید، سالانه بیش از ۱۰ میلیون تن برنج از این کشور صادر می‌شود.

این در حالی است که در ایران به‌رغم داشتن انواع برنج مرغوب و با کیفیت، به دلیل بی‌توجهی به توسعه کشت این محصول و پافشاری بر تولید سنتی، هر ساله شاهد روند کاهشی تولید برنج هستیم و تداوم این جریان در آینده‌ای نه چندان دور شرایطی را رقم خواهد زد که ایران میزان قابل توجهی از برنج مورد نیاز خود را از محل واردات تأمین کند.

پس از بررسی اجمالی وضعیت تولید و تجارت برنج در هندوستان و ذکر نام برخی از گونه‌های

نشریه داخلی انجمن وارد کنندگان برنج ایران
زیر نظر شورای سیاست گذاری
شماره شش / زمستان ۱۳۹۵

صاحب امتیاز: انجمن وارد کنندگان برنج ایران

مدیر مسئول: سید احمد بحق

شورای سیاست گذاری: سید احمد بحق

مرتضی شاه حسینی - مسیح کشاورز

سردبیر: علی شفاپی

دبیر اجرایی: شیرین مختاری

مدیر هنری: محمود دهقان